

Dagen då Timbuktu höll upp sitt pass i riksdagen

Berättelse

En laddad vecka

Onsdagen den 4 december 2013 var ingen vanlig dag för Jason Diakité, mannen som de flesta kände som rapparen Timbuktu. Veckan innan hade hans namn funnits överallt i svenska medier. Han hade hamnat mitt i en intensiv debatt, där vissa angrep honom medan andra ville skydda och stötta honom. Det var i det laddade läget han nu klev in i Sveriges riksdag i Stockholm, framför politiker, journalister och inbjudna gäster.

Anledningen till att han var där var ett pris. Rörelsen Fem i tolv hade valt att uppmärksamma hans mångåriga arbete mot rasism och främlingsfientlighet. Att ta emot en utmärkelse är oftast en glad och enkel sak, men just den här dagen vilade något tungt och allvarligt över rummet. Alla väntade på vad han skulle säga.

Ett enkelt föremål, ett starkt budskap

Jason var tydligt berörd när han började tala. Mitt i talet gjorde han något som ingen riktigt hade väntat sig. Han tog fram ett pass ur fickan och höll upp det i luften, så att hela salen kunde se det. Med passet i handen sa han ungefär: "Det här är mitt bevis, i alla fall, på att jag inte är någon främling. Hatet mot mig på grund av min hudfärg kan därför aldrig vara främlingsfientlighet. Det är och förblir rasism."

Det var en enkel handling, men den bar ett tydligt budskap. Jason föddes i Lund 1975 och hade levt hela sitt liv i Sverige. Trots det fick han gång på gång frågan varifrån han "egentligen" kom, enbart för att han hade mörk hud. Genom att lyfta passet vände han på hela frågan. Om han, med svenskt pass och ett helt liv i landet, ändå pekades ut – då låg problemet inte hos honom, utan hos dem som inte kunde se honom som svensk.

Mer kärlek än ilska

Det vore lätt att tro att ett sådant tal mest skulle handla om ilska, men så var det inte. Lika mycket handlade det om kärlek till landet. Jason talade om att han ville leva i Sverige, bygga vidare på det tillsammans med andra och lämna något bättre efter sig till kommande generationer. Han ställde inte bara krav, utan gav samtidigt ett löfte om att stanna och bidra.

Den blandningen av sårbarhet och styrka gjorde starkt intryck. Flera i salen fick tårar i ögonen, och bilden av rapparen som höll upp sitt pass blev snabbt ett av årets mest omtalade ögonblick i Sverige.

När ett ögonblick blir många människors

Efter talet hände något som ofta händer med starka ögonblick: det slutade att tillhöra bara den som upplevde det. Talet spreds över hela landet. Människor delade det på nätet, diskuterade det vid köksbord och på arbetsplatser, och många skrev orden "Jag är Jason" för att visa att de stod på

samma sida. Ett personligt och mänskligt ögonblick i riksdagen växte på så vis till ett samtal om en stor och svår fråga: vem som egentligen får räknas som svensk.

Historien har också en mänsklig och nästan lite rörande efterhistoria. Jason berättade senare att passet han höll upp den dagen, övertygad om att det var hans eget, i själva verket visade sig vara hans flickvåns. Det upptäckte de först långt efteråt, när de letade efter hennes pass och hittade det i fickan på den kavaj han burit i riksdagen. Misstaget förändrar ingenting i sak – budskapet var lika sant ändå – men det påminner om att också de stora, allvarliga ögonblicken görs av vanliga människor som kan ha lite tur och otur på samma gång.

Varför ögonblicket lever vidare

Många år senare minns en hel del svenskar fortfarande just den här dagen. Det är värt att fråga sig varför. En del av svaret är att Jason tog en abstrakt och svår fråga – om identitet, hudfärg och tillhörighet – och gjorde den konkret. Ett pass är ett vardagligt föremål som nästan alla känner igen. När han höll upp det blev en stor diskussion plötsligt möjlig att se med egna ögon. På så sätt visar berättelsen hur en enda människa, med ett enda föremål i handen, ibland kan säga mer på några sekunder än långa tal och rapporter förmår.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
laddad	full av spänning och starka känslor
medier	tidningar, radio, tv och nätet tillsammans
angripa	gå till attack mot någon med ord
en rörelse	en grupp människor som arbetar för samma sak
uppmärksamma	lyfta fram, visa att något är viktigt
en utmärkelse	ett pris eller hederstecken
främlingsfientlighet	rädsla eller hat mot människor från andra länder
ett bevis	något som visar att det är sant
peka ut	här: behandla någon som annorlunda
sårbarhet	att visa sig svag och öppen
kommande generationer	de som lever efter oss, till exempel barn och barnbarn
en kavaj	ett finare jackplagg till kostym
abstrakt	svår att ta på, något man bara kan tänka sig
konkret	tydlig och möjlig att ta på eller se

Läsförståelsefrågor

- Varför var stämningen runt Jason speciell veckan före den 4 december 2013?
 - Han hade just släppt ett nytt album.
 - Han hade hamnat mitt i en intensiv debatt i medierna.
 - Han hade flyttat tillbaka till Lund.
- Vad var den officiella anledningen till att Jason var i riksdagen?
 - Han skulle hålla ett politiskt valtal.
 - Han skulle ta emot ett pris från rörelsen Fem i tolv.
 - Han skulle spela in en musikvideo.
- Vad gjorde Jason mitt i talet för att förstärka sitt budskap?
 - Han höll upp ett pass i luften.
 - Han spelade upp en av sina låtar.
 - Han visade ett gammalt familjefoto.
- Hur "vände han på frågan" om varifrån han kom?
 - Han vägrade svara på alla frågor.
 - Han visade att problemet låg hos dem som inte kunde se honom som svensk.
 - Han sa att han egentligen kom från ett annat land.
- Hur beskriver texten talets ton?
 - Det handlade enbart om ilska och hot.
 - Det blandade allvar och ilska med kärlek till landet.
 - Det var lättsamt och fullt av skämt.
- Stämmer påståendena med texten? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
 - Jason föddes i Lund 1975.
 - Passet han höll upp visade sig senare vara hans flickväns.
 - Talet handlade bara om ilska, inte om kärlek till Sverige.
 - Jason sjöng en sång i slutet av talet.
- Förklara med egna ord vilken skillnad Jason gör mellan rasism och främlingsfientlighet. (Öppen fråga)
- Varför tror du att så många människor skrev "Jag är Jason" efter talet?
- Texten säger att ett starkt ögonblick "slutar att tillhöra bara den som upplevde det". Vad menas med det?
- Varför tar texten med historien om att passet egentligen var flickvännens, trots att det inte ändrar budskapet?

11. Beskriv med egna ord varför just ett pass blev ett så bra föremål för det Jason ville säga. (Öppen fråga)

Diskussionsfrågor

- Jason gör skillnad på rasism och främlingsfientlighet. Varför kan det vara viktigt att ha tydliga ord för olika sorters orättvisor?
- Vad krävs för att man ska känna sig hemma och accepterad i ett land? Räcker ett pass, eller behövs något mer?
- Ett konkret föremål kan ibland säga mer än ett långt tal. Kan du komma på fler exempel där en bild eller en sak blev en symbol för något stort?
- Talet växte till att bli många människors, genom att delas och diskuteras. Vad är bra och vad kan vara svårt med att ett personligt ögonblick blir allas?
- **Skriv (4 meningar):** Beskriv ett ögonblick, ditt eget eller någon annans, då en enkel handling sa något viktigt. Berätta vad som hände och varför det betydde något.